

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi uudeksi kalastuslaiksi (4.12.2013; MMM022:00/2008)

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö esittää lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa:

TIIVISTELMÄ

SVK on kalastuslain kokonaisuudistuksen koko prosessin aikana korostanut lakiuudistuksen toteuttamista niin, että lailla edistetään kestävän käytön mukaista vapaa-ajankalastusta kotimaisen kalan talteenotossa ja laajojen kansalaispiirien luontoharrastuksena, joka lisää kansalaisten hyvinvointia, kalastusvälineiteollisuuden ja -kaupan sekä maaseudun matkailuelinkeinojen elinvoimaa ja elävää vuorovaikutusta kaupunkien ja maaseudun välillä. Nyt lausunnolla oleva lakiesitys ei vastaa riittävän hyvin tätä tavoitetta.

Myönteistä esityksessä on

- kelaonginnan sisällyttäminen kalastuksen jokamiesoikeuksiin,
- lyhytkestoiseen kalastukseen soveltuvat kalastusmaksut
- luvallisen kalastuksen, mukaan lukien yleiskalastusoikeuksien nojalla harjoitettavan kalastuksen häirintäkielto,
- esitykset alueellisen kalastusviranomaisen toimintavaltuuksien lisäämisestä sekä
- pyrkimys kestävän kalastuksen mukaisesti edistää vaelluskalakantojen suojelua ja luontaista lisääntymistä.

Esityksen suurimpia puutteita lakiesityksen perusteissa ja yleisessä rakenteessa olevien puutteiden lisäksi ovat

- vetouistelun lupaongelmien ratkaisematta jättäminen,
- 65 vuotta täyttäneiden maksuttomien yleiskalastusoikeuksien poistaminen,
- valinnan vapauden ja käyttäjä maksaa periaatteen poistaminen kalastusmaksujärjestelmästä: pakollinen viehekalastusmaksu vetouistelijoilta, verkkokalastajilta, katiskapyytäjiltä ja urheilukalastusalueilla kalastavilta, jotka eivät viehekalasta maksun tarkoittamalla tavalla,
- kalastuksen säätelyjärjestelmän heikentäminen nykytilanteeseen verrattuna sekä
- kalastusalueiden muuttaminen omistajajärjestöiksi ja kalastusalue toiminnan kustannusten säilyttäminen pelkästään kalastuksen harrastajien maksettaviksi.

Suomen Vapaa-ajankalastajien pääehdotukset esityksen korjaamiseksi ovat seuraavia:

1. Kalastusmaksujärjestelmän perustana on kalastonhoitomaksu, josta vapautettuja ovat onginnan ja pilkinnän harrastajat sekä kaikki alle 18 ja yli 64 -vuotiaat kalastajat.

Kalastonhoitomaksun yhteydessä voi kalastaja maksaa viehekalastusmaksun. Sen hinta riippuu kalastukseen oikeuttavien vapojen ja vieheiden määrästä, joka voi olla enintään kolme vapaa ja viehettä. Maksut voidaan maksaa yhdellä maksutapahtumalla ja viehekalastusmaksu oikeuttaa kalastamaan koko maassa Ahvenanmaata lukuun ottamatta.

2. Kalastuksen säätelyn osalta lakiesitys otetaan uudelleen valmisteltavaksi. Lakiin pyritään kirjoittamaan mahdollisimman suuri osa kalastuksen perussäätelystä myös siltä osin, kuin on kysymys verkkokalastuksen ohjaamisesta, kuten vapaa-ajankalastuksessa käytettävien verkkojen enimmäismäärät yleis- ja yksityisvesialueilla sekä väliharvuusverkkojen (solmuväli 31-54 mm) käyttökielto. Myös säätelyn kannalta tärkeiden kalalajien alimitat tulee määrittää kalastuslaissa lähtien yhden kutukerran periaatteesta.

Lakiin tulee kirjoittaa vaelluskalakantojen hoidon ja kalastuksen periaatteet: turvata kalan pääsy sen kutu- ja syönnösalueille, mitoittaa kalastus kunkin kalastuksen kohteena olevan kalakannan tilan

mukaisesti ja mikäli kalastus kohdistuu samanaikaisesti useampaan kantaan, kalastuksen kohteista heikoimman kannan tilan mukaisesti.

Lisäksi lakiin tulee kirjoittaa luonnonlisääntymisen edistämisen ensisijaisuus kalakantojen hoidossa.

3. Kalastusaluejärjestelmän kehittämistä yhteistoiminta-alueena jatketaan, yhteistoimintaa ei ulkoisteta ELY -keskusalueen kattaviin yhteistoimintaelimiin ja kalastusalueen kokoukseen voivat lähettää edustajansa kaikki alueella toimivat, rekisteröityneet kalastusta, kalakantojen hoitoa ja suojelua edistävät yhdistykset.

4. Uuden kalastusasetuksen on oltava valmiina ennen kalastuslain hyväksymistä, koska esityksen mukaan suurin osa merkittävästä kalastuksen säätelystä perustuisi kalastusasetukseen ja siksi lain sisältöä ei voida arvioida ilman sen toteuttamiseksi annettavaa kalastusasetusta.

Lisäksi lain uudistamisen yhteydessä olisi tullut tarkastella vapaa-ajankalastuksen hallinnollista asemaa valtionhallinnossa. Vapaa-ajankalastus on yksi suosituimpia luonnon virkistyskäyttömuotoja. Siksi sitä tulisi edistää samalla hallinnonalalla kuin muutakin luonnon virkistyskäyttöä.

YLEISTÄ

Vaikka lakiuudistus aloitettiin vuoden 2008lopussa, ei sitä varten perustettu laaja työryhmä kyennyt loppuraportissaan helmikuussa 2012 tekemään esitystä uudistettavan kalastuslain lakipykäliksi tai niiden perusteluiksi.

Käytännössä esitys uudeksi kalastuslaiksi on tämän jälkeen tehty virkamiestyönä ja huomattavalla kiireellä maa- ja metsätalousministeriössä. Ilmeisesti tästä johtuen esitys ei täytä kokonaisuudistukselle asetettavia vaatimuksia, vaan kyse on monilta osin vanhan lain paikkaamisesta. Lakiluonnoksen perusteluissa ei vastata, miten kokonaisuudistuksen asettamispäätöksessä mainitut erityisesti huomioitavat kohdat on selvitetty ja huomioitu. Myös kalastusrikosten määrittely puuttuu ja niiden vaikutus rikoslain 48 §:n muutostarpeeseen.

Vuoden 1983 kalastuslain uudistamislinjat

Edellinen kalastuslain kokonaisuudistus toteutettiin vuonna 1983. Sen suuria uudistuslinjoja olivat yleiskalastusoikeuksien ja kalastuksen säätelyn kehittäminen sekä yhteistoiminnan lisääminen kalavesillä.

Läänikohtaisesta pilkintäkortista alkunsa saanut yleiskalastusoikeuksien kehittäminen johti vuoden 1996 kalastuslain uudistamisessa onginnan ja pilkinnän jokamiesoikeuksiin, läänikohtaiseen viehekorttiin ja eläkeläisten maksuttomiin yleiskalastusoikeuksiin.

Kalastuksen säätelyssä haettiin kalastusviranomaisen ja kalastusalueiden säätelyvaltuuksien vahvistamisella parempaa tuottoa kalakannoista ja yhtenäisempää, kalavesien omistusrajat ylittävää kalastuksen ja kalakantojen hoidon järjestämistä.

Kalastusalueista vuoden 1983 kalastuslain uudistus halusi tehdä kalavesien omistajien, ammatti- ja vapaa-ajankalastajien yhteistoimintajärjestöjä.

Valitettavasti esitys uudeksi kalastuslaiksi ei jatka näitä sekä kalakantojen hoidon että kalastusharrastuksen ylläpidon kannalta myönteisiä kehityslinjoja.

Edellisen kalastuslain uudistamisen jälkeen voimaan astunut uusi perustuslaki estää yhtä laajojen kalastuksen säätelyvaltuuksien antamisen viranomaiselle tai kalastusalueelle. Esityksen antamat säätelyvaltuudet kalastusviranomaiselle ovat nykytilanteeseen verrattuna huomattavan suppeat ja se

heikentää viranomaisen mahdollisuuksia toimia tehokkaasti kestävästä käytön mukaisen kalastuksen ja kalakantojen hoidon toteuttamiseksi.

Esitys kalastusalueiden jäsenyydestä merkitsee erityisesti vapaa-ajankalastajien näkökulmasta kalastusalueiden yhteistoimintaluonteen hylkäämistä ja niiden muuttamista omistajajärjestöiksi, joiden taloudesta joutuisivat kuitenkin vapaa-ajankalastajat vastaamaan.

YLEISKALASTUSOIKEUDET JA KALASTUSMAKSUJÄRJESTELMÄ

Hallitusohjelman mukaan ”maksuttomia ja maksullisia yleiskalastusoikeuksia kehitetään ja laajennetaan kestäväällä tavalla vapaa-ajankalastusta laajojen kansalaispiirien luontoharrastuksena.”

Tärkein yleiskalastusoikeuksien kehittämistä koskeva toimenpide olisi **ollut läänikohtaisen viehekortin tai mahdollisen valtakunnallisen viehekortin kehittäminen koskemaan myös vetouistelua**, johon lupien saanti erityisesti rannikkoalueilla on huono.

Lakiluonnoksen yhden kortin malli **poistaa 65 vuotta täyttäneiden yleiskalastusoikeuden** maksuttomaan viehekalastukseen läänikohtaisen viehekortin tarkoittamalla tavalla. Samalla he joutuvat maksamaan myös **veroluontoisen kalastushoitomaksun**, josta heidät vapautettiin vuoden 1996 kalastuslain uudistuksella.

Muutos koskee arviolta **100 000 eläkeläistä**. Se johtaa kalastusharrastuksen vähenemiseen ikääntyneen väestön keskuudessa ja vähentää niitä positiivisia vaikutuksia, joita kalastuksella on heidän fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Eläkeläisillä on myös valtava merkitys kalastusharrastuksen opettamisessa, olipa sitten kysymys lastenlapsista tai kalastusseuratoiminnan kautta tavoitettavista muista lapsista ja nuorista.

Eläkeläisiltä on lakiesityksen mukaan tarkoitettu kerätä pääosa uudistuksen tarvitsemasta lisärahoituksesta, eli 3,5 miljoonaa euroa.

Yhden kortin malli ei laajenna kansalaisten kalastusoikeuksia. Kuten kalastuslakia valmistellut työryhmäkin totesi, vain harva läänikohtaisella kortilla kalastava ostaa tai tarvitsee harrastukseensa useamman läänin viehekorttia, koko maasta puhumattakaan.

Yhden kortin malli ei ole käyttäjä maksaa -periaatteen mukainen. Siihen sisältyvä viehekalastusmaksu on pakollinen 200 000 muilla luvilla kalastaville vetouistelijoille, verkkokalastajille, katiskakalastajille ja urheilukalastajille, jotka eivät viehekalasta kortin tarkoittamalla tavalla.

Heidän kalastuskustannuksiaan lakiesitys lisää noin 2,2 miljoonaa euroa vuodessa.

Yksinkertainen yhden kortin malli voidaan toteuttaa ilman vieheluvan pakkomyyntiä ja jopa vetouistelijat huomioiden. Perusmaksuna on veroluontoinen kalastonhoitomaksu. Se riittää verkko- ja katiskakalastajalle, joka hankkii pyydyslupansa kalastusoikeuden haltijalta. Viehekalastaja voi lisätä ostoskoriinsa (tai pankkimaksulomakkeeseensa) virvelin käytön ja vetouistelija enintään kolme vapaa ja sitten vaan maksamaan.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö esittää:

- säilytetään 65 vuotta täyttäneiden maksuttomat yleiskalastusoikeudet

- luovutaan yhden kortin mallin mukaisesta, kaikille pakollisesta viehekalastusmaksusta; tilalle kalastonhoitomaksu, johon eri maksusta voi liittää oikeuden käyttää 1-3 vapaa ja viehettä; tämä uudistus palvelisi erityisesti noin 350 000 vetouistelijaa, joiden lupajärjestelmä on edelleen puutteellinen

- vetouisteluun soveltuva maksullinen yleiskalastusoikeus ei kilpailisi varsinaisten, kalastusoikeuden haltijoiden myymien vetouistelulupien (4>>> rajoittamaton määrä vapoja ja

*vieheitä) kanssa ja siksi lisäksi kalastusoikeuden haltijoiden viehekalastuksesta saamia, valtion keräämiä maksutuloja,
- satunnaisia kalastajia varten soveltuu esitetty yhden kortin malli, jossa yhdellä maksulla voidaan maksaa sekä kalastuksenhoitomaksu että viehekalastusmaksu lyhytaikaista kalastusta varten koko maan alueella.*

KALASTUKSEN SÄÄTELY, VAELLUSKALAT JA KALAKANTOJEN HOITO

Luonnos uudeksi kalakantojen hoidon ja kalastuksen säätelyjärjestelmäksi heikentää kalastuslain ohjausvaikutusta verrattuna nyky lakiin. Nykyisen kalastuslain uudistamisen jälkeen voimaan astunut uusi perustuslaki estää nyky lain mukaisten, laajojen kalastuksen säätelyvaltuuksien antamisen viranomaiselle tai kalastusalueelle. Esityksen antamat säätelyvaltuudet kalastusviranomaiselle ovat nykytilanteeseen verrattuna huomattavan suppeat ja se heikentää viranomaisen mahdollisuuksia toimia tehokkaasti kestävän käytön mukaisen kalastuksen ja kalakantojen hoidon toteuttamiseksi.

Lakiesitys ei velvoita kalastusviranomaista tekemään säätelypäätöksiä, vaikka säätelyvaltuuden edellytykset täyttyisivät. Tämä pahentaa jo pitkään esiintyneitä ongelmia siinä, että viranomaispäätöksiin ei säädellä kalastusta, vaikka lain suomat edellytykset olisivat olemassa.

Sekä alueellisten (ELY -keskukset) että valtakunnallisten kalastusviranomaisten (MMM, valtioneuvosto) valtuudet säädellä kalastusta ovat rajatumpia kuin mitä nykyinen kalastuslaki antaa valtioneuvostolle tai kalastusalueille.

ELY -keskus tai valtioneuvosto voisi rajoittaa kalastusta, mikäli kalastuksen kohteena on kalalaji tai kalakanta, jonka elinvoimaisuus tai tuotto on heikentynyt tai vaarassa heikentyä tai kyse on kalastuksesta tärkeällä lisääntymisalueella.

Kalastusviranomaisella olisi siis mahdollisuus säädellä kalastusta, mikäli se on tarpeen kalakantojen heikentymisen ehkäisemiseksi. Muilta osin kalastuksen ohjaus olisi pääsääntöisesti kalastusoikeuden haltijan asia.

Kysymys on erityisesti verkkokalastuksen säätelystä. Monet kalastusalueet ovat nyky lain antaminen valtuuksin säädelleet verkkokalastusta rajoittamalla pienisilmäisten tai niin sanottujen väliharvuusverkkojen (solmuväli 31-54 mm) käyttöä tai verkkokalastusta talviaikaan kuhavesien syvänteissä. Kyse ei ole ollut useinkaan uhanalaisista kalalajeista, kalakantaa uhkaavan vaaran torjumisesta tai lisääntymisalueiden kalastuksesta, vaan tavoitteena on ollut saada nykyistä parempi tuotto sekä luontaisesti lisääntyvistä että istutetuista kalakannoista. Lakiesitys ei näissä tapauksissa anna valtakunnalliselle tai alueelliselle kalastusviranomaisille valtuuksia toimia. Siksi lakiesitys heikentää merkittävästi mahdollisuuksia järjestää kalastus taloudellisesti kestävästi tai luoda kalastuksen säätelyllä parempia edellytyksiä matkailukalastuksella.

Perustuslain 15 §:n mukainen omaisuuden suoja koskee myös kalastusoikeutta ja estänee nyky muotoisten laajojen säätelyvaltuuksien antamisen kalastusviranomaiselle. Siksi kalastuslain uudistamisessa olisi selvitettävä missä määrin kalakantojen kestävän käytön vaatima säätely voitaisiin kirjoittaa suoraan kalastuslakiin.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen lakiuudistusta varten tehdyssä selvityksessä esitettiin harkittavaksi ns. väliharvuusverkkojen kiellon kirjoittamista lakiin. Samalla tavoin lakiin olisi kirjoitettava myös vapaa-ajankalastuksessa käytettävien verkkojen enimmäismäärät ja kalojen alamitat.

Nykyisen kalastuslain soveltamisen aikana (1983-2013) viranomainen on ollut äärimmäisen haluton käyttämään sille annettua valtuutusta välttämättömiinkään kalastuksen säätelytoimiin.

Esimerkkinä tästä on se, että vaikka kalastusbiologiset syyt taimenen ja järvilohen alamittojen nostamiseen ovat olleet olemassa ja tiedossa koko nykyisin voimassaoloajan, käytti valtioneuvosto lain suomaa mahdollisuutta korottaa näiden lajien alamittoja vasta vuoden 2014 alusta ja vain voimakkaan painostuksen jälkeen.

Uusittava kalastuslaki tulee edeltäjiensä tavoin olemaan voimassa seuraavat kolmekymmentä vuotta. Ei riitä, että laki suojaa kalakantoja heikentymiseltä. Sen on annettava myös välineet niiden vahvistamiseen.

Tältä osin lain valmistelu vaikuttaa puutteelliselta. Kun säätelyn tavoitteena on oltava paremmat kalakannat ja niiden taloudellisesti järkevä kalastus, tulee lakiesitystä tältä osin merkittävästi parantaa ennen sen eduskuntakäsittelyä

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö esittää:

- *lakiesityksen kalastuksen säätelyä sekä mahdollisesti kalakantojen hoitoa ja vaelluskaloja koskevat osuudet (luvut 6, 7 ja 8) vaativat lisävalmistelua, johon tulee kuulua arviointi kalastuksen säätelyn ja perusoikeusjärjestelmän välisistä suhteista ja*
- *mahdollisimman suuri osa kalastuksen säätelystä tulee kirjoittaa kalastuslakiin*
- *vaelluskalakantojen hoitoa ja kalastusta koskevat periaatteet tulee kirjata lakiin: turvataan kalan pääsy sen kutu- ja syönnösalueille, mitoitetaan kalastus kunkin kalastuksen kohteena olevan kalakannan tilan mukaisesti ja kannalle valtakunnallisessa kannanhoitosuunnitelmassa asetettavan poikastuotantotavoitteen mukaisesti sekä mikäli kalastus kohdistuu samanaikaisesti useampaan kantaan, kalastuksen kohteista heikoimman kannan tilan mukaisesti*
- *kalakantojen hoidon periaatteeksi lakiin tulee kirjoittaa, että ensisijaisesti turvataan kalakantojen luonnonlisääntyminen.*

KALASTUSALUEET JA YHTEISTOIMINTA

Ministeriössä tehty esitys lähtee siitä, että kalastusalueiden **toiminnan rahoitusta kasvatetaan kalastuksen harrastajilta kerättävillä varoilla noin viisinkertaiseksi nykytasoon verrattuna (3,5 M€:lisää rahaa, kalastusalueiden määrä puolitetaan) ja kalastusalueista tehdään omistajajärjestöjä**. Lisärahoitus kerätään pääasiassa 65 vuotta täyttäneiltä kalastuksen harrastajilta. **Samalla esitetään vapaa-ajankalastajien edustajien määrää kalastusalueen kokouksessa pienennettäväksi kahdesta (2) yhteen (1).**

Edellisen kerran vapaa-ajankalastajien edustusta kalastusalueissa supistettiin vuonna 2009, jolloin edustajien määrä väheni kolmesta kahteen.

Ministeriön esitys

- lopettaa/estää kalastusalueen kehittämisen yhteistyöelimenä
- vähentää edelleen vapaa-ajankalastajien edustusta kalastusalueissa ja vähentää samalla kalastusalueiden käytettävissä olevaa vapaa-ajankalastuksen tuntemusta
- pahentaa kalastusalueiden kroonista vapaaehtoistoimijoiden pulaa

Kalastuslain edellisessä kokonaisuudistuksessa 1983 kalastusalueita haluttiin kehittää kalastusoikeuden haltijoiden, vapaa-ajankalastajien ja ammattikalastajien yhteistyöjärjestönä. Tämän linjan tulee näkyä myös uudessa laissa. Yhteistoimintaan tulisi ottaa mukaan myös muut ryhmät, joita kalastusalueiden päätöksenteko koskee.

Yhteistoimintaa kalastusalueilla ei voi korvata ELY -keskuksien yhteyteen perustettavilla neuvottelukunnilla, vaan kyse on ihmisten osallistumisesta omaa kalastusympäristöään koskevaan päätöksentekoon ja yhteistoimintaan.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö esittää:

- laajennetaan vapaa-ajankalastajien edustusta niin, että kaikki kalastusalueen alueella toimivat SVK:n seurat voivat lähettää yhden edustajan kalastusalueen kokoukseen, samoin muut rekisteröityneet kalakantojen hoidon ja suojelun puolesta toimivat yhdistykset
 - myös kalastusoikeuden haltijoilla täytyy olla taloudellinen vastuu omaisuutensa hoidosta kalastusaluetoiminnassa

PYKÄLÄKOHTAINEN TARKASTELU

1 LUKU. YLEISET SÄÄNNÖKSET

4 § Määritelmät

2) **kalakannan** määrittely on puutteellinen, koska sitä ei voi soveltaa vaelluskaloihin, kuten lohi tai taimen, joiden kannat määräytyvät lisääntymisjokien perusteella. Silti ne voivat esiintyä samanaikaisesti samoilla syönnösalueilla, eikä niihin kohdistuva kalastus olisi määritelmän perusteella sekakantakalastusta.

>>> *sekakantakalastus tulee määritellä erikseen: Sekakantakalastuksena pidetään kalastusta joka samanaikaisesti ja samalla alueella kohdistuu kahteen tai useampaan saman lajin kantaan.*

4) **Vaelluskalavesistön** määrittely on puutteellinen, koska se ei kata vaelluskalojen koko elinkiertoa. Suurin ongelma vaelluskaloihin kohdistuvan kalastuksen säätelyssä on nimenomaan syönnösalueilla, joilla esimerkiksi sisävesien järvitäimenistä suurin osa pyydetään alamittaisina. Parhaiten, mutta riittämättömästi vaelluskalojen kalastusta on jo nykyisin säädelty lisääntymisalueilla ja niille johtavilla kulkureiteillä, kuten joissa.

>>> *vaelluskalavesistön määritelmään tulee sisällyttää kaikki vaelluskalojen elinkierron esiintymisympäristöt, myös vaelluskalojen tärkeät syönnösalueet, joilla tulee soveltaa esitetyn 64 §:n mukaista kalastuksensäätelyvaltuutusta*

5) **Vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueen** määrittely ei suinkaan helpota, vaan vaikeuttaa tulkintaa. Kriteerien voi tulkita tarkoittavan lähes kaikkia jokialueita; pääsääntöisesti vesi kaikissa joissa virtaa ainakin osan vuotta silmin nähden alaspäin, ylävesi on alavettä korkeammalla ja erityisesti nykytalvina jäät ovat useimmiten heikkoja määritelmän edellyttämällä tavalla. Se voi käytännössä johtaa kohtuuttoman laajaan yleiskalastusoikeuksien rajoittamiseen (7 §) valtaosalla joistamme, jotka saattavat paikoin olla tärkeitä tai jopa ainoita lähikalastuspaikkoja. Tästä syystä lailla on edellytettävä, että alueellinen kalastusviranomaisen määrittää koski- ja virta-alueiden rajat (63 §) ja että rajojen merkinnästä maastoon vastaa kalastusoikeuden haltija asetuksessa määriteltävällä tavalla.

>>> määritelmää tulee täydentää: *d) ja jonka rajat elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus vahvistaa.*

6) **Onkimisen** ja (7) **pilkkimisen** määritelmässä kielletään useamman vavan käyttö. Taustalla lienee perusteeton luulo siitä, että yleiskalastusoikeudet tuhoavat kalakantoja. Tätä perustetta käyttivät onginnan, pilkinnän ja viehekalastuksen yleiskalastusoikeuksien vastustajat järjestelmää luotaessa. Kolmen vuosikymmenen kokemukset onginnasta ja pilkinnästä sekä läänikohtaisen viehekortin vaikutuksia selvittänyt tutkimus ovat yksiselitteisesti osoittaneet luulon vääräksi. Lakiesityksessä ei perustella millään tavoin tarvetta rajoittaa vapa- tai koukkumääriä yleiskalastusoikeuden mukaisessa onginnassa ja pilkinnässä. Erityisen tarpeettomilta esitetyt yleiskalastusoikeuden rajoitukset vaikuttavat, kun ottaa huomioon lakiesityksen 54 § mukaiset moninaiset perusteet, joilla alueellinen kalastusviranomaisen voi rajoittaa tai kieltää yleiskalastusoikeuksien mukaista kalastusta.

>>> **onkimisen ja pilkkimisen määritelmästä poistetaan vapa- ja koukkumääriä koskeva rajoitus tai onginnassa ja pilkinnässä vaparajoitukseksi asetetaan kolme vapaa.**

Pilkkimisessä käytetään usein vieheitä, jotka käytännössä ovat samanlaisia ja usein jopa samoja kuin heitto- ja perhokalastuksessa. Ero viehekalastukseen syntyy vieheen uittamistavasta.

Lakiesityksen perusteluissa (viehekalastus) pilkkiä pidetään yhtenä viehetyyppinä, mutta sen mahdollisia eroja uistimeen tai vaappuun ei ole määritelty.

>>> **pilkkimisellä ...pystysuunnassa liikuteltavalla vieheellä.**

9) **Viehekalastuksen** määritelmään ei ole sisällytetty vetouistelua useammalla vieheellä.

Vetouistelua harrastetaan yleensä useammalla kuin yhdellä vieheellä ja kalastusmuodon harrastajia on RKTL:n tutkimuksen mukaan noin 350 000.

>>> viehekalastuksen määritelmää tulee tarkentaa seuraavasti: **...sekä vetouistelua yhdellä tai useammalla vavalla, vieheellä ja painovieheellä.**

Pykälää tulee lisäksi täydentää ainakin seuraavilla määritelmillä:

- **Vetouistelun määritelmä**, koska muutoin pilkkimiseen voisi sisältyä myös vertikaalijigaus, mikä ei liene lakiesityksen **tarkoituksena**

- **Kalastusoppaan ja opastoiminnan** määrittely,

- myös muiden **istutusten** kuin kotiutusistutusten määrittely, jolla tehdään ero tavoitteena olevan luontaisen lisääntymisen turvaamiseen tähtäävien istutusten (esim. kotiutus-, tuki- ja palautusistutukset) ja niiden istutusten välillä, joiden ensisijaisena tarkoituksena on ylläpitää kalastettavaa kalakantaa (ylläpito- tai kompensatioistutukset),

- **kalataloudellisesti tärkeät alueet**; esityksen 36 §:n mukaan kalatalousalueiden on määriteltävä kalataloudellisesti merkittävät alueet, mutta esityksen perusteluista ei käy ilmi, mitä kriteerejä alueiden määrittelyssä käytetään ja mitä seurauksia on mahdollisesta alueen määrittelystä kalataloudellisesti merkittäväksi; kalataloudellisesti merkittävät alueet voisivat olla kalakantojen hoidon ja suojelun kannalta tärkeitä alueita ja kalastuksellisesti merkittäviä alueita; lakiesityksen aikaisemmassa vaiheessa kalataloudellisesti merkittävien alueiden määrittelyllä ilmeisesti pyrittiin kalastuksen ohjaus keskittämään säätelyn kannalta olennaisille alueille

>>> **kalataloudellisesti merkittäviä alueita ovat vaelluskalavesistöt, kalakantojen suojelun kannalta merkittävät alueet sekä kalastusharrastuksen, matkailukalastuksen ja elinkeinokalastuksen kannalta tärkeät alueet,**

- **hoito- ja poistokalastuksen** määrittelyt niin, että estetään hoito- tai poistokalastuksessa petokalojen saaliiksi ottaminen alueilla, joilla niiden kalastus muutoin olisi kiellettyä tai petokalojen poisto heikentää hoito- tai poistokalastuksen tavoitteiden toteutumista,

- **sukellus- ja jousikalastuksen** määritelmät, niin että ko. kalastusmuodot rinnastetaan viehekalastukseen ja että niitä voidaan harjoittaa samalla maksullisella yleiskalastusoikeudella kuin viehekalastustakin

2. LUKU. KALASTUSOIKEUS JA ERITYISET KALASTUKSEEN OIKEUTTAVAT LUVAT

5 § Vesialueen omistukseen perustuva kalastusoikeus

SVK esittää pykälää muutettavaksi: ”Oikeus kalastaa ja määrätä kalastuksesta vesialueella kuuluu vesialueen omistajalle, siten kuin tässä laissa säädetään. ...”

SVK esitti muutosta kalastusoikeuden sisältöön jo työryhmävaiheessa, mutta sitä samoin kuin muitakaan kalastusoikeuteen puuttuvia säätelyehtoja ei tutkittu suhteessa perusoikeusjärjestelmään, erityisesti PL 15 ja 20 §.

7 § Yleiskalastusoikeudet

Esitys poistaa 65 vuotta täyttäneiden kalastajien maksuttoman viehekalastusoikeuden yhdellä vieheellä ja velvoittaa heidät maksamaan veroluontoisen kalastonhoitomaksun.

Esitys pakottaa viehekorttia tarvitsemattomat vetouistelijat, katiska- ja verkkokalastajat ja vain erityiskalastusalueilla kalastavat urheilukalastajat maksamaan viehekalastusmaksun, joka esityksen mukaan on sisällytetty kalastonhoitomaksuun.

Esitys ei paranna vetouistelijoiden huonoa lupatilannetta, koska kalastonhoitomaksuun ei ole mahdollista lisätä oikeutta käyttää lisämaksusta useampaa vapaa ja viehettä vetouistelussa.

Katiskakalastus yhdellä katiskalla tulee sallia maksuttomana yleiskalastusoikeutena, joka tarjoaa jokamiehelle mahdollisuuden henkilökohtaiseen kalakantojen hoitoon.

Silakan litkauksessa tarvitaan koukkujen lisäksi siiman päähän kiinnitettävä paino.

>>> pykälän kaksi ensimmäistä momenttia tulee kirjoittaa muotoon:

Jokaisella on oikeus veloittamatta onkia ja pilkkiä sekä kalastaa silakkaa vavalla ja siimaan kiinnitetyillä koukuilla ja painolla.

Jokaisella 18 – 64 vuoden ikäisellä viehekalastusmaksun maksaneella on oikeus harjoittaa viehekalastusta yhdellä vavalla, vieheellä ja painovieheellä sekä lisämaksusta viehekalastusta lisäksi enintään kahdella vavalla, vieheellä ja painovieheellä. Alle 18-vuotiaalla ja 65 vuotta täyttäneellä on oikeus harjoittaa viehekalastusta yhdellä vavalla, vieheellä ja painovieheellä sekä lisämaksusta viehekalastusta lisäksi enintään kahdella vavalla, vieheellä ja painovieheellä.

Esityksen mukaan yleiskalastusoikeudet onginta, pilkintä ja viehekalastus olisivat kiellettyjä **vaelluskalavesistö** koski- ja virtapaikoissa. Käytännössä tämä kieltäisi yleiskalastusoikeuksien mukaisen kalastuksen myös sellaisten vesistöjen koski- ja virtapaikoissa, joissa esiintyy nahkiaista tai ankeriasta, mutta ei lainkaan lohikaloja tai siikoja. Onginta, pilkintä tai viehekalastus ei vaaranna koski- ja virtapaikkojen nahkiais- tai ankeriaskantoja.

>>> pykälän 3 momenttiin tulee tehdä seuraava korjaus: ... ***tarkoitettut oikeudet eivät koske vaelluskalavesistöjen lohi- ja siikapitoisten vesistöjen koski- ja virta-alueita ...***

11 § **Osakaskunnan osakkaan kalastusoikeuden luovutus**

Pykälään tulee tehdä seuraavat muutokset mukaan lukien otsikko:

>>> ***Yhteisen vesialueen osakas voi ilman muiden osakkaiden suostumusta vastiketta vastaan tai vastikkeetta luovuttaa toiselle kalastusoikeutensa. Luovutus on annettava kirjallisena ja siitä on tehtävä ilmoitus yhteisen vesialueen osakaskunnalle.***

Muutoin sovelletaan, mitä osakkaiden päätösvallan käyttämisestä kysymyksessä olevan yhteisen omaisuuden osalta muualla laissa säädetään.

Yhteisen vesialueen osakkaan on 1 momentissa tarkoitetun luvan antaessaan huolehdittava siitä, että

luvansaaja ei kalastaessaan ylitä osakkaalle kuuluvan kalastusoikeuden enimmäismäärää.

Pysyvästi, tai kahta vuotta pidemmäksi määräajaksi toiselle annettu lupa kiinteistöön kuuluvan kalastusoikeuden nojalla kalastamiseen voidaan kirjata maakaaren (540/1995) 14 luvun mukaisesti.

13 § **Alueellinen lupa kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen**

Esityksen perusteluilla lupajärjestelmää on esitetty käytettäväksi erityisesti alueilla, joilla kalakannat kestäisivät niiden voimaperäisemmän hyödyntämisen, mutta kalastusoikeuden haltijat ovat haluttomia lupien myöntämiseen kaupallisille kalastajille. Perusteluista ei käy ilmi, missä määrin tällaisia alueita on olemassa.

Luvan myöntämisen edellytyksissä on otettava huomioon myös yleiskalastusoikeuksiin perustuva vapaa-ajankalastus ja matkailukalastus (lupa kalastusopastointiin). Edellytyksissä sallitaan

muun kuin merkittävän haitan aiheuttaminen alueen muulle käytölle ja lupa saisi myös muutoin kuin kohtuuttomasti heikentää kalastusoikeuden haltijan mahdollisuutta hyödyntää kalastusoikeuttaan. Muun kuin merkittävän haitan salliminen on epämääräinen käsite ja saattaa heikentää muita kalavesien ja -kantojen käyttömahdollisuuksia.

>>> 4) ... **merkittävää haittaa alueen rannanomistajille tai haltijoille tai vapaa-ajankalastukselle, matkailukalastukselle tai alueen muulle käytölle.**

>>> viimeinen momentti muutetaan muotoon: ...**tai jos sitä aiheutuisi muuta merkittävää haittaa.**

18 § Alueellinen lupa kalastusopastointaan

Kalastusmatkailussa aivan yleisten yli 6 hengen ryhmien kalastuslupakysymys on ratkaistava, jotta ala voi kehittyä. On säädettävä, että yritys voi ostaa matkailukalastusluvan jokaiselle opastetussa kalastuksessa käytettävälle veneelle erikseen. Kalastuslupien ostaminen ryhmäkohtaisina olisi toimivampi ratkaisu matkailutoiminnassa muutenkin. Myös 6 hengen rajoitusta olisi suurennettava, koska vuokraveneen kuljettajatutkinnon suorittanut kalastusopas voi ottaa yhteen veneeseen samanaikaisesti enintään 12 asiakasta ja osalla oppaista on suuri vene. Opastoinnin taloudellinen kannattavuus on otettava huomioon lupa-asiaa arvioitaessa.

>>> **pykälää on muutettava niin, että lupa koskee enintään 12 asiakasta ja että opastointia harjoittava yritys voi ostaa luvan kullekin opastoinnassa käytettävälle veneelle erikseen.**

3. LUKU. KALATALOUDEN ORGANISAATIOT JA NIIDEN TEHTÄVÄT

Kalatalous -käsite viittaa kalastukseen ensisijaisesti taloudellisena toimintana, kuten kaupallinen kalastus. Pääosa suomalaisesta kalastuksesta on kuitenkin vapaa-ajankalastusta, jolla on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, samoin kuin esimerkiksi ulkoilulla, josta ei kuitenkaan puhuta ulkoilutaloutena. Kalastus terminä sisältää sekä vapaa-ajankalastuksen että kaupallisen kalastuksen.

>>> **sanan kalatalous sijasta käytetään sanaa kalastus, esimerkiksi kalastusviranomainen, kalastushallinto, kalastusalue jne.**

23 § Kalatalousalueen oikeudellinen muoto, jäsenet ja toimitukset

Vapaa-ajankalastajien edustajien enimmäismäärä ennen valtakunnallisten vapaa-ajankalastusjärjestöjen fuusiota oli kolme edustajaa/kalastusalue. Järjestöjen fuusion jälkeen vuonna 2009 määrä vähennettiin kahteen ja tämä lakiesitys pudottaisi edustajien määrän yhteen.

Ehdotuksen mukaan myös kalavesien omistajien neuvontajärjestö tai sen jäsenjärjestöt voisivat lähettää edustajan kalastusalueen kokoukseen, vaikka kalastusalue on samanaikaisesti neuvontajärjestön jäsen ja ostaa usein isännöitsijäpalvelut neuvontajärjestöltä, minkä lisäksi neuvontajärjestön jäsenjärjestö välittää useissa tapauksissa kalastusalueen kalaistutuksissa käyttämät poikaset.

Lakiuudistuksessa tulisi esittää, että kaikki alueella toimivilla rekisteröityneet yhdistykset, joiden toimintaan kalastus tai kalavesien ja -kantojen suojeleminen sääntöjen perusteella kuuluu, olisivat niin halutessaan kalastusalueen jäseniä. Kalatalousalueiden jäseniksi on luettava hakemuksesta kaikki sen toimialueella toimivat valtakunnallisten kalastusjärjestöjen alueella kotipaikan omaavat rekisteröidyt jäsenyhdistykset, jotta vapaa-ajankalastajien näkemykset voidaan ottaa huomioon päätöksenteossa. Paikallisilla jäsenjärjestöillä on sellaista lisäarvoa tuottavaa paikallistuntemusta, jota kalatalousalueille kuuluva tehtävänanto mm kalavarojen käyttö- ja hoitosuunnitelma edellyttää. Yhteistyöhön perustuva osallistumismalli toisi kalastusalueille niiden kaipaamia vapaaehtoistoimijoita ja kalastusseurat vapaa-ajankalastuksen asiantuntemusta.

>>> **kalastusalueen jäseniä ovat alueen kalastusoikeuden haltijat ja rekisteröidyt, kalastusharrastusta tai kalakantojen suojeleminen edistävät yhdistykset.**

24 § **Kalatalousalueiden tehtävät**

Valtaosa kalastuksen harrastajilta kerättävistä veroluontoisista kalastonhoitomaksuista ohjattaisiin kalastusalue toimintaan. Kalastusalueista tehtäisiin esityksen mukaan pääsääntöisesti omistajajärjestöjä, joiden kustannukset katettaisiin harrastajilta kerättävillä maksuilla. Kalastusalueiden tehtäviin tulisi kuulua muutakin vapaa-ajankalastuksen edistämistä, kuin esityksen kohdan 6 maininta ”yhtenäislupa-alueiden muodostamisen edistäminen sekä vapaa-ajan että kaupallisen kalastuksen tarpeisiin”
 >>> tehtäviin lisätään uusi kohta (3): *vapaa-ajankalastuksen harrastusedellytysten parantaminen.*

25 § **Kalatalousalueen yleiskokous**

Kalastusalueen jäsenien oikeutta lähettää äänivaltaisia edustajia yleiskokoukseen esitetään muutettavaksi 23 § muutosesityksen ja perustelujen mukaisesti:
 >>> 4) *kalastusharrastusta tai kalakantojen suojelua edistävät yhdistykset kukin yhden edustajan.*

27 § **Kalatalousalueen hallitus ja sen tehtävät**

Kalatalousalueen hallitus on keskeinen toimija yhdessä toiminnanjohtajan kanssa. Nykyisten kalastusalueiden yleiskokoukset ovat päätöksenteon kannalta mitättömiä, niissä käsitellään vain talousarvio ja tilinpäätösasiat ja henkilövalinnat. Todelliset päätökset tehdään hallituksen kokouksissa ja siksi kalatalousalueiden hallituksissa tulee olla vähintään yksi vapaa-ajankalastajien edustaja. Vaihtoehtoisesti vapaa-ajankalastajien edustajan tulee olla hallituksen kokouksissa pysyvänä asiantuntijana puhe- ja läsnäolo-oikeudella. Leimallista hyvin toimiville kalastusalueille on vapaa-ajankalastajien vahva edustus kalastusalueen hallituksissa.
 >>> ensimmäiseen momenttiin lisätään lause: *Yhden hallituksen jäsenistä voivat nimetä kalastusalueen alueella toimivat vapaa-ajankalastusseurat.*

32 § **Alueellinen kalatalouden yhteistyöryhmä**

Yhteistyöryhmä on esitetty perustettavaksi mm. siksi, että se korvaisi yhteistyön kalastusalueilla. Toimiva yhteistyö on kuitenkin yleensä konkreettista paikallista toimintaa, ei lausuntojen laadintaa, ja lähtee paikallisista tarpeista ja asiantuntemuksesta. Esitetty yhteistyöryhmän kokoonpano saattaa johtaa siihen, että kalastusalueet neuvoisivat viranomaista ja itseään.
 >>> *alueellinen yhteistyöryhmä ei korvaa kalastusalueen yhteistoimintaluonnetta.*

4. LUKU. KALAVAROJEN KÄYTÖN JA HOIDON SUUNNITTELU

34 § **Valtakunnalliset kalavarojen hoitosuunnitelmat**

Perustelujen mukaan esitetyssä kalastuslaissa tarkoituksena on lisätä valtakunnallisten suunnitelmien merkitystä antamalla niille oikeudellista velvoittavuutta suhteessa alueellisen tason käytön ja hoidon suunnitteluun. Tähän tuskin riittää lakiesityksen maininta siitä, että ”käyttö- ja hoitosuunnitelmilla ei saa vaikeuttaa” niiden toteuttamista.
 >>> pykälän 2 momenttia tulee muuttaa niin, että *käyttö- ja hoitosuunnitelmien tulee edistää valtakunnallisten kalavarojen hoitosuunnitelmien toteuttamista.*

36 § **Käyttö- ja hoitosuunnitelman laatiminen**

Käyttö- ja hoitosuunnitelman (KHS) on esityksen mukaan sisällettävä kohdan 5) mukaan kalataloudellisesti merkittävien alueiden ja matkailukalastukseen soveltuvien alueiden määrittely.
 >>> *Lakiesityksestä ei käy ilmi, mikä on kalataloudellisesti merkittävien alueiden mahdollinen asema tai merkitys kalavarojen käytön ja hoidon suunnittelussa tai esimerkiksi kalastuksen säätelyssä.*

Matkailukalastukseen soveltuvat alueet voivat lakiesityksen 18 §:n mukaisesti käsittää joko koko ELY –keskuksen alueen tai osia siitä. Kalastusopasluvan rajaaminen vain osaan yksittäistä kalastusaluetta ei ole opastoiminnan tai yleisen kalastuksen järjestämisen kannalta järkevää.

>>> ***KHS:n sisällössä ei ole tarpeen määritellä alueita, jotka soveltuisivat kalastusopastoiminnan harjoittamiseen.***

38 § Käyttö- ja hoitosuunnitelman voimassaolo ja muuttaminen

Kalastusalueiden rajojen määrittämisessä pyritään lakiesityksen mukaan (22 §) noudattamaan vesienhoidon osa-alueiden rajauksia. Vesienhoidon osa-alueiden suunnitelmat laaditaan kuusivuotisiksi. Käyttö- ja hoitosuunnitelmien voimassaoloajaksi esitetään kuitenkin enintään kymmentä vuotta.

>>> ***Saattaisi olla tarkoituksenmukaista, että kalastusalueiden KHS:n ja samaa aluetta koskevan vesienhoidon suunnitelman laadinta synkronoitaisiin.***

39 § Käyttö- ja hoitosuunnitelma toimeenpanon valvonta

Kalastusalueen toimivalta käyttö- ja hoitosuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiseksi on esityksen mukaan vähäinen ja alueen kalastusoikeuden haltijoiden toimivallassa. Kynnys käyttäen toimeenpanon valvonnan tehostamiseksi tarkoitettuja sanktioita on korkea ja sen ylittymisenkin jälkeen sanktioiden mahdollinen käyttö jää alueellisen kalastusviranomaisen harkintaan. Lakiesityksen tulee velvoittaa alueellinen viranomainen käyttämään sanktioita toimeenpanon valvomiseksi.

>>> pykälää tulee muuttaa niin, että

- jos kalastusalue laiminlyö käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpanon ...vaarantuu, elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen tulee pidättäytyä maksamasta ... ja

- jos kalakantojen elinvoimaisuuden tai käyttö- ja hoitosuunnitelman toteutumisen vaarantavat puutteet sen toimeenpanossa johtuvat vesialueen omistajan olennaisista laiminlyönneistä, ... elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulee velvoittaa

40 § Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpano ja seuranta

ELY –keskus voi toimeenpanna esityksen mukaan (37 §) kalatalousalueen ehdotukset tarvittaviksi kalastuksen säätelytoimenpiteiksi rajoittamalle kalastusta lakiesityksen 53,54, 57, 66 ja 70 §:ssä määriteltyjen toimivaltuuksien mukaisesti.

Avoimeksi jää, millä tasolla vahvistettaisiin esimerkiksi verkkokalastuksen säätely, jonka tavoitteena olisi paremman tuoton saaminen elinvoimaisista kalankannoista tai muut vastaavat toimet, joiden perustelu ei olisi erilaisten vaarojen torjuminen tai kalastus tärkeillä lisääntymisalueilla.

Kalastusalueet ovat tehneet päätöksiä mm. kalojen kalastusasetuksen mukaisia alamittoja korkeammista alamitoista, ns. väliharvuusverkkojen käyttökielloista ja esimerkiksi kuhan talvisen verkkokalastuksen rajoittamisesta syvännealueilla. Päätösten perusteluna on ollut kalakantojen vahvistaminen ja niistä saatavan sekä kiloina että kalastuselämyksinä saatavan tuoton parantaminen.

Ilmeisesti pääosa tästä säätelystä tulisi vahvistaa laki- tai asetustasolla.

>>> ***Käyttö- ja hoitosuunnitelmien toimeenpanosta tulee erittäin hidas ja kankealiikkeinen prosessi, joka tuskin vastaa RKTL:n kalastuksen säätelylle asettamaan vaatimukseen ”joustavasti ja tehokkaasti reagoida kalakantoihin liittyviin olosuhteiden muutoksiin”.***

Perusteluissa tulee arvioida, miten vahvistetaan sellaiset käyttö- ja hoitosuunnitelman säätelytoimet, jotka ylittävät esityksen 52 ja 53 § pykälien asetuksenantovaltuuden rajoitukset (uhan torjuminen tai kalastuksen rajoittaminen tärkeillä lisääntymisalueilla) ja millaisen aikataulun se vaatii.

5. LUKU. PYYNNIN JÄRJESTÄMINEN

Esityksestä ei käy ilmi, miten pyydysyksikköjen kokonais- tai enimmäismäärät eri vesialueilla määritetään. Alustavassa luonnoksessa kalastuslaiksi (22.7.2013) pyyntiyksikköjen enimmäismäärät tuli määritellä käyttö- ja hoitosuunnitelmissa ja lakiesitys edellytti, että kalaveden pyydysyksiköiden kokonaismäärä ei saanut ylittää KHS:ssa määrättyä pyynnin kestävä enimmäismäärää. Lausunnolla oleva esitys ei edellytä pyyntiyksikköjen enimmäismäärien määrittelyä käyttö- ja hoitosuunnitelmassa (36 §) tai enimmäismäärien määrittelyä pyyntiä järjestettäessä (41 ja 42 §).

Verkkojen määrän rajoittaminen kalavesillä on välttämätöntä. Vaikka verkkokalastajien lukumäärä on viimeisen kymmenen vuoden aikana puolittunut, on verkkokalastussaaliin määrä pysynyt RKTL:n selvitysten mukaan ennallaan. Osaltaan tämä johtuu sekä verkkojen pyytävyyden parantumisesta, mutta ilmeisesti myös vapaa-ajankalastajien käyttämien verkkojen määrä kalastajaa kohden on kasvanut.

Pyydysyksikköjen alueellinen enimmäismäärä ei nykyisin kokemusten perusteella toimi verkkokalastuspaineen alueellisena säätelijänä.

>>> Verkkomäärien rajoittamiseksi lakiin tulee kirjoittaa pääsääntö verkkomäärästä/vapaa-ajankalastaja, jota alueellinen kalastusviranomais voi alueellisesti lisätä tai vähentää kalastettavasta kalalajista ja kalaveden tuotosta riippuen. Vapaa-ajankalastuksessa sallittua enimmäisverkkomäärää tulee soveltaa sekä yleis- että yksityisvesialueilla.

6. LUKU. KALASTUKSEN OHJAUS JA RAJOITTAMINEN

Esitys siirtää kalastuksen säätelyn kalastusalueilta alueellisille kalastusviranomaisille. Sekä alueellisten (ELY -keskukset) että valtakunnallisten kalastusviranomaisten (MMM, valtioneuvosto) valtuudet säädellä kalastusta (esityksen 52 ja 53 pykälät) ovat rajatumpia kuin mitä nykyinen kalastuslaki antaa valtioneuvostolle tai kalastusalueille.

ELY -keskus tai valtioneuvosto voisi rajoittaa kalastusta, mikäli kalastuksen kohteena on kalalaji tai kalakanta, jonka elinvoimaisuus tai tuotto on heikentynyt tai vaarassa heikentyä tai kyse on kalastuksesta tärkeällä lisääntymisalueella.

Kalastusviranomaisella olisi siis mahdollisuus säädellä kalastusta, mikäli se on tarpeen kalakantojen heikentymisen ehkäisemiseksi. Muilta osin kalastuksen ohjaus olisi pääsääntöisesti kalastusoikeuden haltijan asia.

Kysymys on erityisesti verkkokalastuksen säätelystä. Monet kalastusalueet ovat nykyisin antaminen valtuuksin säädelleet verkkokalastusta rajoittamalla pienisilmäisten tai niin sanottujen väliharvuusverkkojen (solmuväli 31-54 mm) käyttöä tai verkkokalastusta talviaikaan kuhavesien syvänteissä. Kyse ei ole ollut useinkaan uhanalaisista kalalajeista, kalakantaa uhkaavan vaaran torjumisesta tai lisääntymisalueiden kalastuksesta, vaan tavoitteena on ollut saada nykyistä parempi tuotto sekä luontaisesti lisääntyvistä että istutetuista kalakannoista. Lakiesitys ei näissä tapauksissa anna valtakunnalliselle tai alueelliselle kalastusviranomaisille valtuuksia toimia. Siksi lakiesitys heikentää merkittävästi mahdollisuuksia järjestää kalastus taloudellisesti kestävästi.

Perustuslain 15 §:n mukainen omaisuuden suoja koskee myös kalastusoikeutta ja estänee nykykuotoisten laajojen säätelyvaltuuksien antamisen kalastusviranomaiselle. Siksi kalastuslain uudistamisessa olisi selvitettävä missä määrin kalakantojen kestävä käytön vaatima säätely voitaisiin kirjoittaa suoraan kalastuslakiin.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen lakiuudistusta varten tehdyssä selvityksessä esitettiin harkittavaksi ns. väliharvuusverkkojen kiellon kirjoittamista lakiin. Samalla tavoin lakiin olisi kirjoitettava myös vapaa-ajankalastuksessa käytettävien verkkojen enimmäismäärät ja kalojen alamitat.

Nykyisen kalastuslain soveltamisen aikana (1983-2013) viranomaisen on ollut äärimmäisen haluton käyttämään sille annettua valtuutusta välttämättömiinkään kalastuksen säätelytoimiin. Esimerkkinä tästä on se, että vaikka kalastusbiologiset syyt taimenen ja järvilohen alamittojen nostamiseen ovat olleet olemassa koko nykyisen voimassaoloajan, käytti valtioneuvosto lain suomaa mahdollisuutta korottaa näiden lajien alamittoja vasta vuoden 2014 alusta ja vain voimakkaan painostuksen jälkeen.

>>> Lukua on täydennettävä niin, että lakiin kirjoitetaan seuraavat verkkokalastuksen pääsäännöt, joita alueellinen kalastusviranomaisen voi kalakannan tuottavuudesta ja kalastettavasta kalalajista riippuen tiukentaa tai lieventää:

- 1. Vapaa-ajankalastaja voi käyttää kerrallaan enintään verkkomäärää, jonka yhteispituus on 120 metriä. Rajoitus koskee sekä yksityis- että yleisvesialueita,**
- 2. Kalataloudellisesti merkittävillä alueilla, jotka alueellinen kalastusviranomaisen kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmien hyväksymismenettelyssä vahvistaa, on kiellettyä käyttää verkkoja, joiden solmuväli on 31 – 54 mm.**

46 § **Kielletyt kalastustavat, pyyntimenetelmät ja kalastusvälineet**

Ajosiima on valikoimaton pyyntimenetelmä, joka tappaa paljon alamittaisia lohia ja taimenia ja on uhka uhanalaisille lohi- ja taimenkannoille

>>> **kiellettyihin kalastustapoihin tulee sisällyttää ajosiimapyynti**

Perustelujen mukaan kiellettyjä pyyntivälineitä saa pitää veneessä niin, että ne ovat helposti käsillä. Perustelu on päinvastainen kuin sen tarkoittaman 2 momentin sisältö.

49 § **Kaupalliseen kalastukseen tarkoitetut pyydykset ja pyyntimenetelmät**

Kaupalliseen kalastukseen tarkoitettujen pyydysten ja pyyntimenetelmien koukkupyydysten ja verkkojen käytön kieltö vapaa-ajankalastuksessa koskee vain yleisvesialueita.

>>> **koukkupyydysten ja verkkojen käyttörajoitus tulee koskea myös yksityisvesialueita ja vapaa-ajankalastuksessa käytettävien verkkojen määrä ei saa ylittää yhteispituudeltaan 120 metriä.**

52 § **Kalastuksen rajoittamista koskeva asetuksenantovaltuutus**

Valtioneuvostolle annettava valtuutus antaa mahdollisuuden säädellä kalastusta asetuksella.

Kokemukset nykyisen lain vastaavan valtuutuksen käytöstä osoittavat, että asetuksenantovaltuutusta ei ole juuri käytetty, vaikka tarve on kiistaton. Tästä syystä valtuutusta on tarkennettava niin, että se velvoittaa valtioneuvoston toimimaan, mikäli pykälässä esitetyt ehdot täyttyvät.

>>> 1 momenttia tulee muuttaa seuraavasti: ... **lisääntymisen kannalta, tulee valtioneuvoston asetuksella ...**

Pykälässä esitetään, että kaupallisia kalastajia koskevat rajoitukset ja kiellot voisivat poiketa kohtien 1) ja 2) osalta vapaa-ajankalastukseen sovellettavista rajoituksista ja kielloista. Kun asetuksenantovaltuutus koskee uhan tai vaaran torjumista ja kalastusta keskeisillä lisääntymisalueilla, ei tällaista poikkeusta tule pääsääntöisesti sallia.

>>> **Pykälän viimeinen momentti tulee poistaa**

Perusteluissa tulee tarkastella, miten toteutetaan sellainen kalastuksensäätely, joka ylittää asetuksenantovaltuudelle määritellyt rajat.

53 § Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivalta rajoittaa kalastusta

Edellä (52 §) perusteilla ja kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi (mikäli edellytykset täyttyvät, rajoitusten soveltaminen ei saa riippua alueellisen kalastusviranomaisen harkinnasta) pykälän 1 momenttia tulee muuttaa seuraavasti: ***Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen tulee määrätyllä vesialueella ...***

Samoin tulee edellä esitetyillä perusteilla poistaa mahdollisuus asettaa kaupallisia kalastajia koskevat rajoituksena erilaisina kuin muita kalastajia koskevat rajoitukset.

Esityksen perusteluissa esitetään, että alueelliselle kalastusviranomaiselle annettu toimivalta rajoitettu (uhan torjuminen, heikentyneet kalakannat, lisääntymisalueet) toimivalta riittäisi myös sellaisen kalastuksensääntelyn toteuttamiseen tai vahvistamiseen (kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa tekemä säätelyehdotus), jonka tavoitteena on kalavarojen käytön optimointi. Käytännössä tämä laajentaisi esityksen mukaisen asetuksenantovaltuuden (52 §) ja alueellisen kalastusviranomaisen toimivallan koskemaan jokseenkin kaikkea kalastuksen säätelyä. Mikäli tätä todella tarkoitetaan, se tulisi kirjoittaa selkeänä valtuutena lakiesityksen pykäliin 52 ja 53.

>>> ***Perusteluissa tulee selvittää, vastaako tämä käsitys perustuslain 80 §:ssä määriteltyjen asetuksen antamista ja onko se päätösvallan siirtoa koskevien säännösten mukainen tai täyttääkö se asetuksenantovaltuuden tarkkarajaisuudelle ja selkeydelle asetetut vaatimukset.***

56 § Kalojen pyyntimitat

Kokemukset nykyisen kalastuslain ajalta (30 vuotta) osoittavat, että mahdollisuus asettaa alamittoja asetusteitse ei ole kyennyt vastaamaan edes uhanalaisten kalakantojen ja lajien suojelutarpeeseen.

Pyyntimitoilla (ala- ja ylämitta) tulee turvata kalalajin tai –kannan luontainen elinkierto (vähintään yhdenlisääntymiskerran takaaminen), kalakannan kestävä kalastus ja kalakannoista saatava paras tuotto.

>>> ***Kalojen pyyntimitat tulee kirjoittaa suoraan lakiin.***

61 § Korvaukset uhanalaisten eläinlajien suojelusta aiheutuneesta haitasta

>>>> muutetaan korvauksen osalta: ***Korvauksissa noudatetaan mitä luonnonsuojelulaki ja lunastuslaki määräävät.***

7 LUKU. VAELLUSKALAT JA KALAN KULUN TURVAAMINEN

Vaelluskaloja koskevista säädöksistä puuttuvat vaelluskalakantojen hoitoa ja kalastusta koskevat periaatteet, joista tulisi kirjata lakiin:

- ***turvataan kalan pääsy sen kutu- ja syönnösalueille,***
- ***mitoitetaan kalastus kunkin kalastuksen kohteena olevan kalakannan tilan mukaisesti ja***
- ***kannalle valtakunnallisessa kannanhoitosuunnitelmassa asetettavan poikastuotantotavoitteen mukaisesti sekä***
- ***mikäli kalastus kohdistuu samanaikaisesti useampaan kantaan, kalastuksen kohteista heikoimman kannan tilan mukaisesti.***

62 § Yleinen kalan kulun turvaaminen

Pykälän muotoilu ei edellytä kalastusjärjestelyiltä tai kalastuksen harjoittamiselta aktiivisia toimia kalan kulun turvaamiseksi.

>>> 1 momentti muutetaan muotoon: ***Kalastusta tulee harjoittaa niin, että turvataan kalan pääsy...***

63 § Vaelluskalavesistöjen sekä niiden koski- ja virta-alueiden määrittely

Koski- ja virta-alueiden määrittelyllä rajoitetaan merkittävästi yleiskalastusoikeuksien käyttöä ja epäselvyydet rajankäynnissä ovat synnyttäneet runsaasti riitatapauksia. Rajat tulee määrittää kalastusviranomaisen toimesta.

>>> 2 momentti muutetaan muotoon: ***Vaelluskalavesistöjen koski- ja virta-alueiden rajat määritetään elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksellä.***

64 § Kalastuksen rajoittaminen vaelluskalojen kulun turvaamiseksi

Esityksen mukaan saaliin ja pyydysten määrää voidaan rajoittaa, mikäli vaelluskalojen kulku tai luontainen elinkierto olennaisesti häiriintyy. Ottaen huomioon vaelluskalakantojen nykytilan ja niiden elinkiertoa haittaavat moninaiset esteet, vaatimus häiriön oleellisuudesta on kohtuuton ja nostaa tarpeettomasti kynnystä valtioneuvoston asetuksen antamiseen.

Asetuksenantovaltuuden käytön tehostamiseksi edellytysten täytyessä ehdollinen muotoilu (voi) tulee muuttaa velvoittavammaksi.

>>> 1 momentti tulee muuttaa muotoon: ***Valtioneuvoston asetuksella tulee vaelluskalavesistöissä rajoittaa... , ilman että vaelluskalojen kulku tai luontainen elinkierto olennaisesti häiriintyy.***

Vaelluskalakantojen tilan huomioon ottaen mahdollisuutta asettaa kaupalliselle kalastukselle erilaisia, mahdollisesti lievempiä rajoituksia, ei voida pitää perusteltuna.

>>> ***poistetaan pykälän viimeinen momentti.***

I

66 § Kalaväylä

Kalaväylän määrittely kalastuslaissa koskemaan vain kolmannesta joen, salmen tai kapeikon leveydestä ei riitä turvaamaan kalojen esteetöntä vaellusta. Vaelluskalat käyttävät yleensä koko kulkukelpoista väylää.

>>> ***Tästä syystä kalaväyläksi erityisesti jokisuissa tulee määrittää vaelluskalojen kannalta kulkukelpoinen alue kokonaisuudessaan.***

Kalaväylän esitetään ulottuvan niin kauaksi selkäveteen, että kalan kulku on turvattu. Säädös on tältä osin epämääräinen eikä takaa kalan esteetöntä vaellusta.

>>> **Kalaväylän ulottumisen selkäveteen määrittelee päätöksellään alueellinen kalastusviranomainen.**

67 § Kalaväylän pitäminen vapaana pyydyksistä

>>> ***myös nuotalla ja troolilla kalastaminen tulee kieltää kalaväylässä.***

69 § Kalastamien purossa

Esitys sallisi katiskalla kalastamisen vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettussa purossa. Nykyaikaisella katiskalla (katiskan määrittely puuttuu) kalan kulku voitaisiin käytännössä estää.

>>> ***katiskan salliminen pykälän tarkoittamassa kalastuksessa tulee kieltää tai mahdollisesti sallittavan katiskan ominaisuudet (ulottuvuudet) on määriteltävä esim. asetuksessa.***

8 LUKU. KALOJEN ISTUTTAMINEN JA MUU KALAVESIEN HOITO

72 § Kalakantojen hoito (Kielletyt istutukset)

Kalakantojen hoidon periaatteet tulee kirjata lakiin, ei mahdolliseen valtioneuvoston asetukseen. Pykälän tulee lisätä 1 momentiksi:

Kalakantojen hoidossa tulee ensisijaisesti pyrkiä kalalajin tai -kannan luonnonlisääntymisen turvaamiseen säätelällä kalastusta, hoitamalla lisääntymisympäristöjä ja poistamalla

*vaellusesteitä. Kalakantoja voidaan tukea palautus- ja tuki-istutuksilla. Istutuksiin tarvitaan aina alueellisen kalastusviranomaisen lupa.
Kalojen ja rapujen istutukset, jotka ilmeisesti ...*

9 LUKU. KALATALOUDEN EDISTÄMINEN JA RAHOITUS

78 § **Kalastonhoitomaksu, viehekalastusmaksu ja niiden tarkistaminen**

Veroluontoinen kalastonhoitomaksu ja viehekalastukseen oikeuttava maksu kalenterivuodelta tulee säilyttää erillisinä maksuina, jotka kuitenkin voidaan maksaa samalla maksutapahtumalla, jossa maksaja voi eri maksusta lunastaa oikeuden kalastaa enintään kolmella vavalla ja vieheellä. Seitsemän vuorokauden ja yhden vuorokauden osalta kalastonhoitomaksu ja viehekalastusmaksu voidaan yhdistää yhdeksi maksuksi.

65 vuotta täyttäneiden oikeus maksuttomaan viehekalastukseen yhdellä vavalla, vieheellä ja painovieheellä tulee säilyttää nykyisellään.

Esitetty kalastonhoitomaksu, joka sisältää viehekalastusmaksun, on hinnaltaan alhaisempi kuin mitä nykyinen kalastuksenhoitomaksun ja läänikohtaisen viehekortin yhteenlaskettu hinta.

Mikäli lakiesityksen mukaista yhdenkortin hintaa pidetään lähtökohtana ja veroluontoisen kalaston hoitomaksu säilytetään samansuuruisena kuin nykyinen kalastuksenhoitomaksu, 24 euroa kalenterivuodelta, jää viehekalastuksesta maksettavaksi maksuksi 11 euroa kalenterivuodelta. Kalastuslakityöryhmän työn aikana vesialueen omistajajärjestö Kalatalouden Keskusliitto vaati yhdistetyn kortin hinnaksi 60 – 70 euroa kalenterivuodelta.

>>> 1 momentti esitetään muutettavaksi seuraavasti:

Muunlaista kalastusta kuin 7 §:ssä tarkoitettua onkimista ja pilkkimistä harjoittavan 18-64 vuoden ikäisen henkilön on suoritettava valtiolle kalastonhoitomaksu. Kalastonhoitomaksu on 24 euroa kalenterivuodelta.

4 §:ssä tarkoitettua viehekalastusta yhdellä vavalla, vieheellä ja painovieheellä harjoittavan 18-64 vuoden ikäisen henkilön on suoritettava valtiolle viehekalastusmaksu. Viehekalastusmaksu on kalenterivuodelta 11 euroa.

Yhdistetty kalastonhoitomaksu ja viehekalastusmaksu ovat seitsemältä vuorokaudelta 10 euroa ja yhdeltä vuorokaudelta 5 euroa.

Edellä tarkoitettua viehekalastusta harjoittava henkilö voi lisämaksusta kalastaa enintään kolmella vavalla, vieheellä ja painovieheellä. Valtiolle suoritettava lisämaksu tällaisesta kalastuksesta on 20 euroa kalenterivuodelta, kymmenen euroa seitsemältä vuorokaudelta ja viisi euroa vuorokaudelta

>>> 2 momenttiin esitetään lisättäväksi:

Todistus kalastonhoitomaksun ja viehekalastusmaksun suorittamisesta...

79 § Maksujen kerääminen

Ensimmäiseen momenttiin tehdään seuraavat muutokset:

Kalastonhoitomaksu ja viehekalastusmaksu suoritetaan ...

Metsähallitus voi sopia kalastonhoitomaksun ja viehekalastusmaksun suorittamisesta ...

Todistus kalastonhoitomaksun ja viehekalastusmaksun suorittamisesta ...

80 § *Todistus kalastonhoitomaksun ja viehekalastusmaksun suorittamista*

Lisätään maininnat viehekalastusmaksusta.

81 § *Maksuvarojen käyttö*

Lakiesityksessä esitetään luopumista nykyisistä, kalastusalan neuvontajärjestön toiminnasta aiheutuvien menojen maksamisesta (KL 91 §). Kalastushoitomaksuvaroista myönnetään nykyisen kalastuslain mukaisesti yleisavustuksia Kalatalouden Keskusliitolle ja Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestölle.

Lakiesityksen mukaan toiminta-avustukset muutettaisiin hankeperusteisiksi ja kalastuslakityöryhmän asiaa koskevassa ehdotuksessa vapaa-ajankalastajilta kerättäviä veroluontoisia maksuja voitaisiin käyttää myös kaupalliseen kalastukseen kohdistuvassa neuvonnassa.

Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ja sen 600 kalaseuran maan kattava verkosto tekevät pitkäjänteistä toimintaa kalastusharrastuksen ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi. Järjestö opastaa vuosittain 35 – 40 000 lasta kalastuksen pariin ja käyttää tähän palkallisen henkilöstönsä lisäksi kalaseurojen asiantuntevia jäseniä, joiden tekemä talkootyön määrä on vuositasolla 12 – 13 henkilötyövuotta. Vastaavasti kalastusta harrastuksen tunnettavuutta ylläpitävien kalastuskilpailujen järjestämiseen käytetään vapaaehtoistyötä noin 14–15 henkilötyövuotta. Hankkeistamalla neuvontapalvelut vaarannetaan työnpitkäjänteisyys ja palvelujen kustannustehokkuus.

1 momentin kohta 3) tulee muuttaa muotoon:

3) vapaa-ajankalastajille suunnattujen neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen;

Lakiesityksen yleisperusteluissa esitetään, että vaikka korvaukset maksuttomasta onginnan ja pilkinnän jokamiesoikeudesta poistetaan ja korvausta maksetaan vain viehekalastuksesta, ”korvaustason määrittämisessä otettaisiin huomioon nykyisin maksettavat korvaukset viehekalastuksesta, onginnasta ja pilkinnästä, mutta korvausperuste olisi pelkästään viehekalastus.” Käytännössä tämä tarkoittaisi, että perusteettomien onginta- ja pilkintäkorvausten maksamista jatkettaisiin osana 1 momentin 4) kohdan yleiskalastusoikeuksien korvauksia.

Koska esityksen mukaan korvauksia onginnasta ja pilkinnästä ei enää ole tarkoitus maksaa, lakiesitystä tulee tämän mukaisesti muuttaa:

... kalavesien käytöstä viehekalastukseen yleiskalastusoikeuden perusteella sekä ...

Lakiesityksen mukaan vapaa-ajankalastajilta kerättäviä kalastonhoitomaksuvaroja voitaisiin käyttää myös kalataloushallinnon rekistereistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Tällaisia rekistereitä olisivat kalastonhoitomaksu-, omistajakorvaus-, istutus-, kalatalousvelvoite ja maksu-, kalatalousalue- ja kalastuksenvalvojarekisterit. Esityksen perusteluissa ei ole arvioitu tarvittavan määrärahan suuruutta. Rekistereistä aiheutuvat kulut ovat kalastushallinnon kuluja eikä niitä tule kustantaa kalastuksen edistämiseen tarkoitetuilla kalastonhoitomaksuilla.

>>> **pykälän 2 momentti tulee poistaa**

10 LUKU. KAUPALLINEN KALASTUS

90 § *Saaliin ensimyynti*

Lakiesityksen yleisperusteluissa todetaan, että uutena säännöksenä sisävesillä on vapaa-ajankalastajien saaliin myyntikielto. Lakiesityksen määritelmässä (4 §) jako kaupalliseen kalastukseen ja vapaa-ajankalastukseen perustuu siihen, että vain kaupallisessa kalastuksessa saalis pyydetään myyntitarkoituksessa, kun taas vapaa-ajankalastukseen ei kuulu saaliin myynti. Vapaa-ajankalastuksen saaliin myyntikieltoa pidetään tärkeänä ns. harmaan talouden torjunnassa, valvonnassa ja kaupallisten kalastajien toimintaedellytysten ylläpitämisessä sekä elintarvikehygienian turvaamisessa.

Saaliin ensimyyntin salliminen hämärtää kaupallisen ja vapaa-ajankalastuksen välistä eroa ja on em. tavoitteiden vastainen. Järkevänä kalakantojen käytön ja hoidon kannalta ei voi myöskään pitää sitä, että sallimalla pykälän mukainen ensimyynti rohkaistaan vapaa-ajankalastajia pyytämään kalaa myyntitarkoituksessa ja yli oman tarpeensa.

>>> *Saaliin ensimyyntin salliminen vapaa-ajankalastuksessa tulee poistaa pykälästä.*

Helsingissä 29.1.2014

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry hallitus

Hallituksen määräämänä nimenkirjoittajana

Ilkka Mäkelä
toiminnanjohtaja